

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Speculum Monasticum

In Quo Totius Religiosæ disciplinæ Casus, Regulæ & difficultates clarè videntur, breviter explicantur & resolvuntur Canone, rationibus & Patrum auctoritatibus

Philippus <a Domina Nostra Septem Dolorum>

Augustæ Vindellicorum, 1688

Cap. X. De obligatione regularium ad portandum habitum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40745

ritate correctionem & emendationem desiderante, non erit peccatum, etiamsi celetur nomen scribentis, ne perveniat ad aures illius contra quem scribitur, & fiat inde illi inimicus. *Peyrinis tom. 1. de subdito q. 2. de pauper. cap. 1. §. 12.* Non possunt tamen prelati ex hujusmodi litteris ad inquisitionem specialem procedere delictorum, quæ in illis continentur, licet in ipsis litteris notificarentur testes, quia hujusmodi litteræ nullam inducunt infamiam, ut *cap. inquisitionis. extra de accusat. Thomas de his de visit. regular. tract. 2. cap. 3. n. 9.* Potest tamen ex his fieri inquisitio generalis, quia illam non requiritur infamia. *Alderet. de disciplina regular. lib. 1. cap. 7. n. 31. Lexana cap. 8. 1. part. n. 31. & cap. 27. n. 4.*

CAPUT X.

De obligatione Regularium ad portandum suæ religionis habitum.

SUMMARIUM.

- I. Quicumque religiosus est obligatus portare suæ religionis habitum.

- II. *Temerè dimittens incurrit excommunicationem.*
- III. *Etiamsi dimittat animo non apostatandi.*
- IV. *An incurrat animo vagandi.*
- V. *Quis censeatur dici vagabundus.*
- VI. *An licentia excuset ut excommunicationem non incurrat.*
- VII. *An ex causa rationabili possit habitum dimittere.*
- VIII. *Quale tempus requiratur, ut incurrat excommunicationem, qui habitum dimisit.*
- IX. *An incurrat, si dimissio fiat intra monasterium.*
- X. *An incurrat, sumendo alterius religionis habitum.*
- XI. *An teneatur portare habitum tempore somni, & in lecto.*
- XII. *An incurrat, occultando proprium habitum vel in toto, vel in parte.*
- XIII. *An possit dispensari pro habitus dimissione.*
- XIV. *Quid si mutet habitum regularem in sacularem.*

XV. *Quæ necessitas exigitur, ut possit esse extrâ claustra sine habitu.*

XVI. *An carceratus fugiens sine habitu incurrat.*

XVII. *An ejectus cum habitu possit illum dimittere.*

I. **B**onifacius VII. adstrinxit omnes religiosos ad portandum habitum sui Ordinis semper, & in omni occasione, ut subtraheret illis divagandi materiam & occasionem ex sua monasteria, & hoc sub pœna excommunicationis. *cap. ut periculosa 2. ne clerici, vel monachi in 6.*

II. Unde, quamvis habitus non faciat monachum, tamen, quia est signum religionis quam religiosi profitentur *Concil. Trident. 14. cap. 6.* ideo regulares omnes suæ religionis habitum temerè dimittentes sunt excommunicati majori excommunicatione nulli reservati *dicto, cap. 2. ut periculosa.* Comprehendunt hæc excommunicatio non solum religiosos tunc temporis erant, sed etiam quoscumque futuros. Lex enim generalis & perpetua non solum natos, sed & imposterum nascuntur autem temerè habitum dimittere sine justa & honesta causa illum dimittere illa dictio, temerè, idem significat ac scilicet

Unde non incurreret ille excommunicationem, qui ex ignorantia hujus canonis habitum dimitteret.

III. Incurritur hæc excommunicatio, etiam si, qui habitum dimittit, hoc non faciat animo apostatandi, quia talis conditio non assignatur in dicto *cap. ne clerici citato*, ne includitur in dimissione habitus, quia potest esse aliquis apostata, etiam habitu retento, si recedit à sua religione animo deferendi illam in perpetuum, & non apostata habitum dimittendo, si illum dimittit non animo apostatandi. *Lexana, cap. 13. 1. part. n. 3.*

IV. Aliter dicendum de habitus dimissione, quæ contingit sine causa rationabili cum scandalo & animo divagandi actu. Unde necesse est, ut dimissionem habitus sequatur actualis divagatio, nemo enim cogitationis pœnam meretur. Igitur cessante vagatione cessat decreti dispositio, & pœna non incurritur, nisi secuto effectu vagationis; nec intentio Papæ fuit punire religiosum habitum dimittentem, nisi propter vagationem, quia, verbi gratia, deponens habitum ex malo fine, scilicet, ut commodius ac voluptuosius fornicetur, non est excommunicatus, quia in illa expoliatione habitus nullum contigit vagationis vitium, igitur dimissio habitus, ut sic, in se spectata, non inducit excommunicationem, nisi habeat adjunctam vagationem, quæ, si retineatur in mente, nihil

nihil operatur, ac proinde non inducit, quod
propositum in mente retentum nihil operatur,
l. si repetendi. C. de condit. ob turpem causam. Et
ad ea, quæ raro accidunt, lex non aptatur, *l.*
nam ea, ff. de legibus. At raro accidit, quod
quis deponat habitum animo vagandi, & po-
stea non vagetur. *Bordonus parte priori res.*
de habitu regulari resolut. 35. n. 10.

V. Ille autem dicitur vagari, aut vagabun-
dus, qui sine habitu recedit, aut aberrat non
biliter à loco, in quo depositus fuit habitus, &
in quo assiduus esse debet, nulla facta mentio
de diversitate locorum; locus enim assiduus
religiosi est proprium monasterium, in quo dicitur
tur habere domicilium; unde vagus dicitur
religiosus à suo monasterio recedens ad locum
extraneum; quia nomen vagi hic non accipitur
pro eo, qui nullibi domicilium habet, sed
die est hic, & cras est alibi, *l. 4. §. prater
damn. infect.* Sed pro eo, qui discurret ac
secularis non se subtrahendo à commercio
cularium.

VI. Nec dicendum, vagantem, dimisso
bitu, cum licentia sui Superioris, excusari
se ab hac excommunicatione, quia inferior
non potest tollere poenam à Superiore
inductam, *cap. inferior 4. distinct. 21. cap. 10.
inferior. 16. de major. Clement. ne Romae
elect.* Nec potest concedere facultatem
rendi illum occultè, quia *Trident. sess. 24.*

prohibetur, ne cuiquam religioso detur facultas occultè ferendi habitum, ergò multò minus potest dari licentia illum deponendi. Igitur, posita tota actione prohibita sub pœna censuræ, necessario sequitur ipsa pœna, unde sequitur, quod Superior, concedendo dimissionem habitus cum vagatione, necessario etiam concedit incurSIONem pœnæ, quam impedire non potest; & huiusmodi licentia, sive referratur ad exeundum è claustrò, sive ad vagandum & deponendum habitum, nullius est momenti, & nomen licentiæ non meretur. Ergò hic nihil prodest, & licentia illa se habet, ac si non esset concessa. Nec obstat *Gloss. ver. licentiam, cap. qui sincera 3. distinct. 48.* dicens, licet non liberet à peccatò excusare tamen à pœna incurrenda, quia hoc solum procedit, quando author pœnæ dat licentiam, sed in casu nostro Superior non est author pœnæ, sed solus Papa. *Bor-donus citatus supra, num. 25. & 42.*

VII. Dimissio habitus nullum est peccatum cum causa rationabili, præciso scandalo, sive fiat intra, sive extra claustrum, v. g. causa balnearum, natationis, piscationis, laboris, magni æstus, utilitatis, commoditatis, ad evitandam mortem, dormitionis causa, aut, si quis transfurus esset per loca hæreticorum, aut Turcarum, aut aliorum hostium habitus religiosi; vel si quis iuste recurrens ad Superiorem majorem, timeret probabiliter detinendum fore ab aliquo

aliquo Superiori inferiore; & hoc de jure communi certum habetur, & omnes DD. conveniunt. In his tamen omnibus videnda sunt cujuslibet Ordinis statuta quid dicant; textus enim solummodo loquitur de temeraria dimissione. *Bordonus supra, n. 7.*

VIII. Ut autem dimissio habitus etiam malo fine, puta ad fornicandum, aut fornicandum &c. sit peccatum mortale, debet esse in notabili spatio temporis. Nam in brevi tempore depositum, habitum non dicitur dimitti. *l. divortium, ff. de divortio, Sanchez, lib. 6. c. 8. num. 55.* Quia, moraliter loquendo secundum prudentium existimationem, spoliatio potius quam dimissio habitus dicitur, & lex absolute loquitur, in dicto cap. nec tamen omnes videntur convenire, spatium unius horæ esse breve tempus. Duæ verborum vel tres sunt tempus notabile secundum opinionem Bonacinae. *q. 2. claus. part. 2.* Unde, qui nihil cogitavit de quantitate temporis, & brevi manet sine habitu, non peccat mortaliter; si verò intendebat diu vagari habitu, licet de facto brevi temporis spatio sumperit habitum, peccavit tamen mortaliter in intentione, *Vide Lexaniam c. 13. 1. part. Bordon n. 9.*

IX. Incurri etiam potest hæc excommunicatio, etiam si habitus dimissio fiat intra quatuordecim dies, si præbeat occasionem

gandum. *Sylveſter verbo excommunicatio, 9. cap. 15. n. 55.* Si verò talis habitus dimiſſio fiat extra Monalterium, ſive temere, ſive per dolum, negligentiam, fatuè, ſcienter, præſumptuoſè, conſultò & data opera, ſine cauſa legitima, certum eſt, eſſe peccatum mortale inducens excommunicationem. *Clement. 1. §. ſi quis de ſtat. Monachorum. Suarez tom. 6. in part. 3. diſp. 4. ſect. 19. n. 3. Bord. ſup. reſolut. 35. n. 4. & Lezan. citat. n. 5.* quia talis dimiſſio proximam præbet divagandi materiam.

X. Incurrit etiam hanc excommunicationem, qui ſuæ religionis dimittit, & alterius religionis habitum aſſumit, quia verè talis comprehenditur in illo canone *cap. 2. ne clerici.* quia verè habitum ſui Ordinis dimittit. *Bañez. 2. 2. diſp. 1. q. 12. a. 1. Sayrus de cenſuris lib. 3. cap. 31.* Si verò aſſumptio alterius habitus fiat rationabili de cauſa juſta & honeſta, ſcilicet, quia debet in illa religione ſtare per aliquod tempus, docere vel prædicare, non incurret hanc excommunicationem; quia in hiſcaſibus, non eſt temeraria, nec periculosa ad vagandum nec ad malum aliquod perpetrandum; *Aragon. 2. 2. q. 12. art. 1. Leſſius. 2. de juſtit. & juve. cap. 41. dub. 14. LaZan. ſup. n. 6.* Peccat tamen, ſive adſit licentia proprii Superioris, quam dare non poteſt, quia delatio habitus proprii eſt de jure communi; ſive alterius, cujus fert habitum propter eandem rationem, & honorem,

M

norem,

norem, quem propria religioni debet, alieni tribuit: tum, quia omnia praedicta aequè bene melius praestare potest; tum, quia in re non levi momenti ementitur proprium statum. *Borden sup. n. 16.*

XI. Regulares tenentur religionis suae habitum portare, etiam in lecto dormientes, peccant illum dimittendo, quia praecipitur Ecclesia. *cap. vidua 20. q. 1. his verbis, in lecto quiescens, seu in quocumque loco consistatur apta religionis veste, & idem habitus oportet portare.* *cap. Sanctimonialis. distinct. 23.* Quantum verò sit peccatum, *Grassus lib. 3. decis. cap. 5. n. 1.* dicit esse mortale. Quod posset admitti in actu illius, qui nudus omnino sine cambitu lecto dormiret, causa aliqua non urgente, verò dormiret decenti tunica inducus sine habitu, existimo, quòd venialiter peccaret. super his consulenda sunt cujusvis Ordinis auctoritates, & obligationes peculiare: *Suarez tom. de relig. lib. 1. cap. 5. n. 18. Lex. an. sup. n. 19.*

XII. Qui non dimittit habitum, sed occultat, ita, ut non appareat absque praetextu rationabili, probabilius est, incurrere praetextu excommunicationem. *cap. 1. ne clericus* moraliter loquendo, idem est omnino portare ac habitum dimittere, atque ita modo incurritur haec excommunicatio. *nez. 2. 2. disput. 1. q. 12. punct. 2.* Hoc modo occasionem vagandi habet. *Hoc sess. 25. ca. 1. colligioso*

cognoscatur, cujus sit Monasterii, vel religionis. Hanc verò excommunicationem non incurrit, qui propriæ religionis habitum, ex parte tantum dimittit, quia ad illam incurrendam requiritur, ut actio prohibita fiat sub ea ratione, sub qua interdicitur, & non sufficit, ut imperfectè fiat, sed opus debet esse consummatum, propter quod censura incurritur; ut omnes docent. Sed in hoc casu non perficitur dimissio habitus, cum sit talis secundum quid; & imperfectè, & dicatur semivestitus, ergo non dimississe habitum: cum non sit perfectus habitus dimissio. *Lezana sup. n. 8. & 11. Bonac. q. 2. de claus. punct. 2. n. 8. Bordon. citat. n. 19. & 20.* Et confirmatur, quia verba intelligenda sunt simpliciter, & non secundum quid. *l. hoc legatum. ff. de legatis 3. l. 1. §. si quis simpliciter. ff. de verborum significat. obligatione,* sed nomine depositionis habitus venit totus habitus simpliciter loquendo, ergo non venit dimissio partis, sicut, qui solvens partem debiti, non potest dici solvisse debitum: igitur concludendum, quod ille incurrit censuram, qui omnino habitum occultat, ut non cognoscatur, & alius censeatur. Dicit enim *Regula juris de his, quæ non apparent, & de his, quæ non sunt, idem esse judicium.*

XIII. Vetat autem Concil. Tridentinum *sess. 25. cap. 19.* dari licentiam cuicumque religiose occultè ferendi habitum suæ religionis,

& ut religiosus nullum portet habitum vel oc-
cultè ferat, solus Papa potest dispensare, qui
cùm hæc observantia non sit de essentia status
religiosi, ad illum spectat in jure communi
dispensare. *Suarez. 4. tom. de religione tract. 1.
lib. 1. cap. 5. n. 15. & 16. Lezana sup. n. 10.*
Neque hanc licentiam possunt dare Superi-
ores majores, etiam Generales, quia in lege Su-
perioris, & maximè juris communis, nullus su-
pa inferior dispensare valet. *Clement. ne de
mani, de electionib.* Sed habitus delatio patet
& manifesta præcipitur jure communi
*Sanctimonialis dist. 23. cap. vidua 10. q. 1.
Grassus part. 1. lib. 3. cap. 5. n. 72. Bonac.
clausura q. 2. part. 1. n. 5. & part. 2. n. 31. Tho-
don. resol. 35. n. 42.*

XIV. Qui habitum regularem mutat in
bitum secularem, si seriò id facit, ut pro
tempore secularis appareat, etiam si tempore
breve, peccat mortaliter, & adductam excom-
municationem incurrit, quia talis mutatio
licèt pro brevi tempore facta, videtur
materia, & habet notabilem deformitatem
tuo religioso repugnantem. *Rosella verbo
communicatio.* Si verò mutatio fiat iudici
vel ad representandum, fortè non erit peccatum
mortaliter, nec sic faciens incurrit excom-
municationem. *Suarez citatus sup. n. 10.
Lezana sup. n. 10.*

XV. Potest Sacra Congregatio, ratiò

causa subsistente, concedere facultatem alicui religioso existendi extra claustra, deposito habitu regulari & mutato in habitum clericalem, quia præceptum deferendi habitum est humanum. *c. ut periculosa, ne clerici vel monachi in*

6. Præcepta autem humana sunt dispensabilia, ac multò magis commutabilia, prout contingeret, quando habitus regularis mutaretur in clericalem: Necessitas autem potest occurrere religioso existendi extra claustra sine habitu regulari, ut non solum id possit, sed & facere teneatur, prout de extrema parentum necessitate fatentur quamplurimi: ut *Corduba in sum. q. 141. art. 2. op. 4. punct. 2.* licet etiam in casu grauis necessitatis dissentiant multi DD. de quo *Sanch. in præcep. decalog. lib. 4. c. 20. n. 15. & seq. Lexana citat. à n. 14.*

XVI. Carceratus, habitu ablato de mandato Superioris, sine ipso fugiens, non incidit in excommunicationem, neque si postea negliget illum resumere, quia talis excommunicatio provenit tantum ex activa, & spontanea habitus dimissione, non verò ex passiva ordinata à Superiore, nec ista expoliatio facta fuit, ut vagaretur, quod requiritur ad hanc incurrendam, & cum iuste denudatus fuerit habitu, debet se abstinere ab usu illius, nec habet obligationem resumendi illum sub illa pœna excommunicationis, quia nullo jure ei præcipitur. Verum tamen est, quòd sub pœna peccati mortalis teneatur

netur illum resumere, quando injustè illo fuit
 privatus. Vide Bonac. q. 2. de clausura, p. 111
 l. n. 6. Sanchez lib. 6. cap. 8. n. 47. Borden, re-
 solut. 35. num. 26. Super quo notandum est,
 quòd malè faciunt Superiores, dum in carce-
 rem aliquem fratrem detrudunt, auferendo illi
 aut caputium aut tunicam, ex usu quodam
 (ut aiunt DD.) indiscreto, nisi eorum status
 hoc permittant, sicut nostra constitutio pre-
 cipit, cap. 9. 4. part. §. 2. quia est de jure con-
 muni, ut continuò habitus deferatur, cap. 2.
 dua 20. q. 1. cap. sanctimonialis, dist. 1.
 Atqui Superiores regulares non sunt Superiores
 commune, cap. quod super his de major. ca.
 quia habitus religionis est annexus officio
 religiosorum ex Joanne Andrea. Et Glossa p.
 2. cap. 17. n. 12. & Gloss. in c. 16. q. 1. in
 substantialia monachatus refert delationem
 habitus sicut continentiam, & nihil habet
 proprium. Sed Superiores, neque ipse Gene-
 ralis, supersubstantialia religionis nihil omni-
 nò tollere possunt cap. cum ad Monach.
 statu monach. Et talis ablatio videtur in-
 cum nullam mortificationem inferat, con-
 rato, aut Superioribus expediat, ideo talis
 est potius abusus, & corruptela contra
 canones, ac proindè irrationabilis. cap. 1.
 de consuetudine, quæ dicta procedunt, quæ
 auferretur habitus sine judiciali sententia
 in pœnam; auferre verò cingulum est bo-

& sen-
 queun-
 sunt c-
 ligios-
 quand-
 quand-
 quand-
 cens-
 grave s-
 XVI
 tus hab-
 excom-
 res, & t-
 non hab-
 non in-
 ponend-
 religios-
 relaxari
 larem n-
 netur ad
 44. q.
 vita regi-
 mutata
 positio
 non est
 dedecus
 propter
 ne relig-
 autem m-
 facinoro-

& semper deberet auferri, ne illis diabolus laqueum injiciat. *Boránn. sup. n. 17.* Quatuor sunt casus, in quibus potest auferri habitus religioso, scilicet 1º. casus incorrigibilitatis. 2º. quando carceri perpetuo est mancipandus. 3º. quando est seculari justitiz tradendus. 4º. quando est ad triremes damnatus, quia tunc censentur indigni habitum portare, essetque grave scandalum & dedecus religionis.

XVII. Ejectus à religione, si non fuit privatus habitu, potest illum deponere absq; incurfu excommunicationis, quia debebant Superiores, & tenebantur illum habitu privare, ex quo non habet obligationem illum ferendi, proinde non incurret excommunicationem illum deponendo: Etsi enim per expulsionem remanet religiosus quoad substantiam votorum, quæ relaxari non possunt, tamen quoad vitam regularem non dicitur amplius religiosus, nec tenetur ad observantias regulares, *Sanchez. lib. 6. cap. 9. n. 52.* quia mutavit statum. At sub vita regulari est habitus regularis, ergo vita mutata mutandus est habitus. Denique depositio habitus facta ab ejecto etiam sponte, non est temeraria, sed potius bona religioni, ut dedecus apud seculares patiatur. Finis enim, propter quem quis exiit, vel damnatur, est, ne religio ulterius opprobriis inficiatur; eo autem magis inficeretur si hujusmodi homines facinorosi cum libertate in seculo manentes

habitum deferrent, si tamen iuste sunt eieci
vel damnati, iniuste enim ejectus non potest
habitum deponere sed reditum procurat,
Bordon. sup. n. 29. & 30.

CAPUT XI.

De obligatione Concionatorum
Regularium.

SUMMARIUM.

- I. Quid sit predicatio.
- II. Ad quem spectet predicare, ex officio.
- III. Concionatores debent esse approbati
si sint Superiores & prelati religionum.
- IV. Possunt examinari ab Episcopo,
suspendi.
- V. Non possunt predicare invito Episcopo.
- VI. Possunt in propriis Ecclesiis.
- VII. Pradicantes sine licentia quibus
peccent.
- VIII. Pradicantes errores, aut scandalosa
quo puniendi.
- IX. Pradicantes facetias aut fabulas
liter peccent.